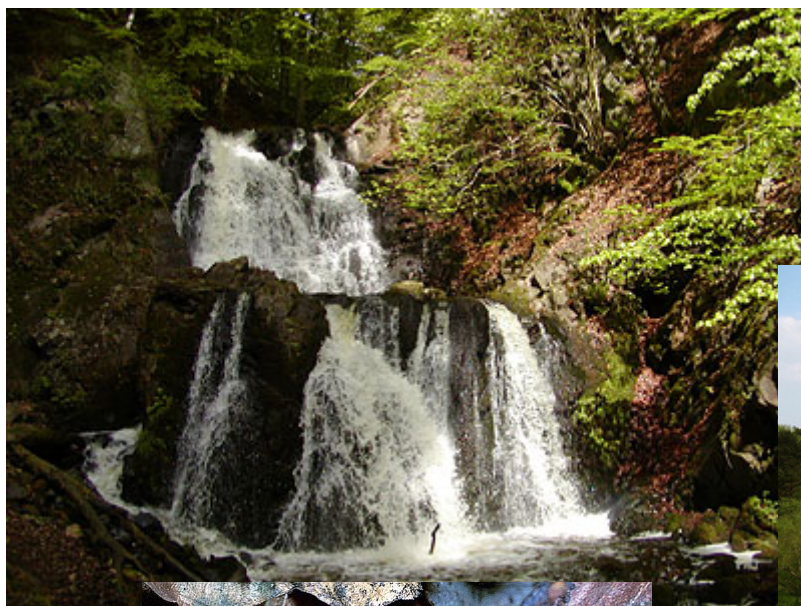

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Naturen i Degeberga

Ulrika Hedlund

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Naturen i Degeberga

Skogsbygden låg en kvart i väster, där landet i anseende till slätten blev mycket högt och fick straxt en hel annan art, ty här växte mycken bokskog. Här var mycken ljung med kort renmossa som ej fanns på slätten. Själva jorden var ej mera av flygsand utan en mullblandad mo eller ljungjord. Här sågos nu mer inga flintor såsom på slätten, men däremot var landet här mycket stenigt med gråsten, som ej fanns på slätten.

Forsakar kallades ett högt fall, som föll neder utur skogslanden, ett gott stycke förrän floden kom utur skogslanden neder på slätten. Floden hade gravit sig så djupt, att sidorna stodo branta och höga som kyrkomurar. Denna fors gjorde först ett högt och hastigt fall, därefter ett bösseskotts löpande åter ett annat högt brådstupafall, där vattnet föll ned uti bottnen liksom uti en fyrkantig kummer eller kar, varutur allenast litet vatten borttrann, då det tyckes mist en stor del därav.

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Inne hos gästgifvaren var *Stoechas citrina*. Jag frågade antingen till prydnad eller läkedom? Ty *Stoechas citrina*, med canderadt socker och lavendel sammanblandad, rökes för ögonfluss. Den som har öronverk röker med samma och låter gå upp genom en tratt i örat. *Stoechas* kallades här hedenblomma.

Här var såsom halffrämmande, en halfstuderad person, som var skolmästare i Östra Herrestad i Ingelstads härad, Nils Sandmark, som studerat i Vexjö Gymnasium och nu hade sommarkondition hos en skeppare. Han frågade, om vi icke voro botanici. Jag svarade: vi klåpa med det. Deröfver han blef hjerteligen glad. Han obligerade mig att gå ut, så ville han följa mig till Forsakar. Mannen hade mycken curosité om botaniquen, kände mest alla förekommande örter, som han lärt af böcker och andra studerande, som han träffat. Vi funno då *Dianthus arenarius*, *Stoechas citrina*, *Thymus Serpyllum* med insektbo, *Geranium* och flera i sanden växande vegetabilier.

Ifrån Degeberga. Kyrkotornstaket af tegel var gammalt och mest förvittradt, att en *Sambucus* nu fann tjenligt ställe att växa deruppå.

Ulrika Hedlund

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Naturvårdsarbetet i Kristianstads kommun

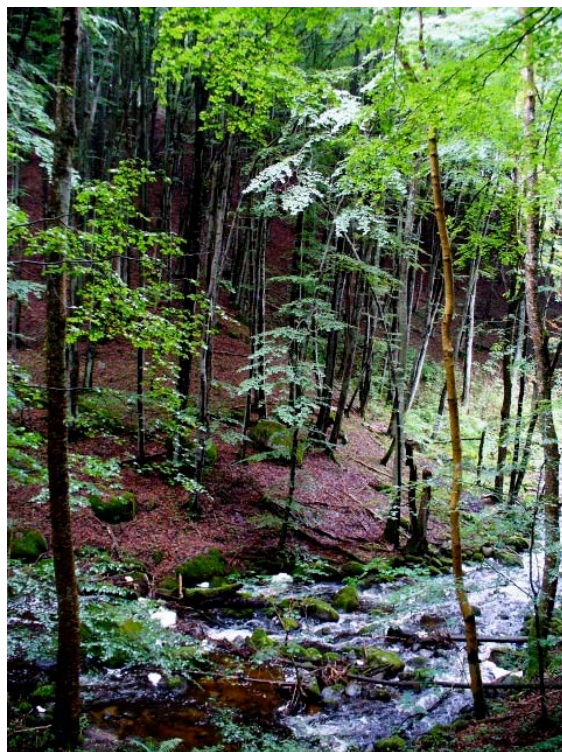
- Miljö- och hälsoskyddskontoret –
Kommunekolog
- Kommunledningskontoret - Biosfärområde
Kristianstads Vattenrike
- C4 Teknik – Skötselorganisationen

Många som jobbar tillsammans!

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Naturen i Degeberga

- Forsakar med Lillaforsskogen
- Degeberga backar
- Segesholmsåns dalgång Mamölla-Rallaté

Forsakar med Lillaforsskogen

- **Storlek:** 38 ha
Bildat: Forsakarsravinen avsattes redan 1929 som naturminne. 2006 utökades reservatet med skogsområden norrut till Lillaforsskogen.
Förvaltare: Länsstyrelsen i Skåne län
Övrigt: Forsakar med Lillaforsskogen ligger inom Biosfärområde Kristianstads Vattenrike (utsett av Unesco:s Man and Biosphere Programme, MAB). Reservatet ingår också i EU´s ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Forsakar med Lillaforsskogen

- Djup ravin –älv med smältvatten från någon av våra senaste inlandsisar som skurit sig ner genom berget. På vissa ställen har berget bjudit hårdare motstånd och här finns idag vattenfall.
- Övre fallet med en fallhöjd på 7.4meter och det nedre, som är delat i två av en avsats, "karet", med en fallhöjd på 10,6 m.
- I slutet av 1800-talet - första dammen av tre byggdes för att utnyttja vattenkraften. Under en period fanns både kvarn, sågverk och mejeri.
- I slutet av 1880-talet byggdes också ett tivoli med dansbana (en tid fanns t.o.m. en konkurrerande dansbana!)

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

- I ravinen blommar på våren vitsippor, gulsippor, ramslök och gullpudra som senare avlöses av skogsbingel och gulplister.
- De flesta av våra landlevande snäckor finns i området
- Forsärla, strömstare och gärdssmyg är karaktärsarter utmed bäcken.
- I skogen finns bland annat grönsångare, stenknäck och kattuggla, samt de fyra hackspettsarterna gröngöling, spillkråka, större och mindre hackspett.

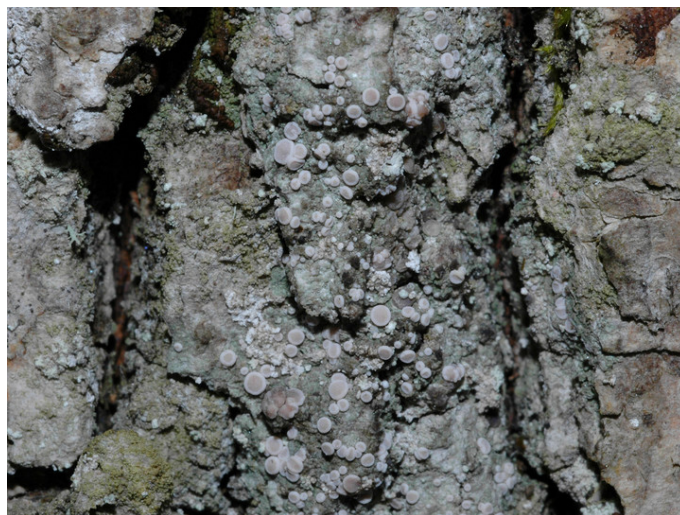
Skalbaggar

- Bokskogslöpare
- Rödlistade asbaggen *Choleva spadicea*, som lever i anslutning till musbon i ihåliga bokstammar eller stubbar i lövskogsraviner,
- Kortvingen *Medon brunneus*, som lever i rasbranter med rik lövförna. Båda arterna har i Sverige endast påträffats i ett fåtal skånska raviner.
- En annan ovanlig kortvinge är *Dianos coerulescens* som lever i stänkzonen i vattenfallet och som bara påträffas i denna typ av biotoper.
- Hedrotkrypare (*Diastictus vulneratus*) och snyltdyngbagge (*Aphodius porcus*) är två rödlistade arter som också påträffats vid Forsakar under senare år.

Lavar och mossor

- Rosa lundlav
- Piskbaronmossa
- 46 mossarter varav 8 signalarter dvs arter som indikerar skyddsvärd skog.

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

- **Lillaforsskogen i norra delen av reservatet är en fuktig och näringsrik ask- och almdominerad ädellövskog med flera bäckar.**
- **Skogen är idag relativt likåldrig men de grova träd som finns kvar är vidkroniga, vilket tyder på att de vuxit mer öppet.**
- **Även här trivs snäckor och mossor!**
 - **totalt 46 mossarter varav åtta sk signalarter, dvs arter som indikerar skyddsvärd skog.**

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Natura 2000-område Forsakar-Borråkra

Ulrika Hedlund

NATURRESERVAT

Välkommen till Forsakar med Lillaforsskogen

– mäktig ravin med vattenfall, småkryp och pysslingar

Sågen och vetenskap. Den troiska ravinen vid Forsåker är enligt sågner ett verk av Jättar. Vetenskapen menar istället att ravinen möjligen utv. av stora mängder vatten från smältande inlandsis. Vattenmassorna bröt tvärs genom långa, långa bergsryggar, till exempel vid Pyslingkyrkan och Pyslingberget. På andra ställen har vattnet inte nått så långt borta och där finns idag vattenfall.

Övre fallet och nedre fallet. Det övre fallet har en falthöjd på 7,4 meter och det nedre, som är delat av en avsatts ("karet"), har en total falthöjd på 10,6 meter. Karet andas försluckat vatten, eftersom det varkar rinna in mer vatten än vad som rinner ut! Detta faktum noterade redan Carl von Linné när han besökte Forsnäs på sin Skånska resa 1749. Men det är faktiskt en ren synvilla, som beror på att vattnet i den nedre delen rinna i flera smala rännor som delvis är skyddade för betraktaren.

Bland pysslingar och småkryp. Det finns många historier om sagoväsen vid Forsåkar. Vid vattenfallen spelar näcken och i skogen lockar skogensnån unga män att gå vilse. Vid Pysslingaberget och Pysslingkyrkan bor troll och pysslingar.

Men man behöver inte tro på pysslingar och småtroll för att få syn på märkliga småmyror. Våren 1942 hittade zoologiprofessor Per Brinck flera boksöksgläppare. Det är en stor skalbagge som Linné påstod fanns i Sverige på 1700-talet, en uppgift som anslås tvåkeltigt ändå tills Brinck fann den vid Forsåsar nästan 200 år senare. Boksöksgläpparen är ovanlig och utrotningshotad i Sverige. Vid Forsåsar finns många andra ovanliga organismer, särskilt bland insekter och små spötkor.

Bevarad mångfald. I naturreservatet får naturen i huvudsak utvecklas fritt. Därför avverkas nästan inga träd, och de flesta träd som blåser omkull får ligga kvar. Någon kanske tycker det ser fult och skräpigt ut men det är i själva verket en förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden.

biological space
Carabid insects
blue ground beetle
Dumetia sp. 1, 2, 3, 4, 5

gulpiater
Lamium galeobdolon
Yellow archangel
Goldensal

Det tredje fallet är då en
av en annan ("kärn").

Sorrelle
 Antenne di
 Yellow Wag
 (Gibson)

Du har chansen att få syn på både försärfä och strömställare utmed Forsärfäbäckens strömmande vatten.

strömstare
Clocus clocus
Clpper

§ Föreskrifter

Inom reservatet är det förbjudet att:

- **konstruktivitet** (positivt, konstruktivitet)
 - göra upp sig
 - konstruera meningsfulla funktioner, idéer eller objekt, som kan bli användbara
 - tillta eller ställa upp handlingar, beslut eller motåtgärder
 - konstruera uttryckligt eller implicit något som återspeglar funktioner
 - konstruera betydelse eller skapa mening, något som återspeglar idéer och handlingar
 - konstruera begrepp eller idéer, till exempel göra generaliseringar och göra upp modeller
- **abstraktion** (konstruktivitetens motsats)
 - driva till botten, plocka, plocka ihop, isolera eller eliminera detaljer i samband med analys, information och informationer för att göra enklare att förstå något
 - tydliga samband för styrning, övervakning, åtgärdsövervakning eller annan verksamhet som innebär abstraktion på något sätt (till exempel för att göra enkla beslut)

 Regulations

Within the grounds of the reserve it is forbidden to:

- light fires;
- drive motor vehicles, ride horses or cycle other than on public roads;
- put up tents or park accessories, camper car or similar;
- bring unattended dogs or other pets;
- damage living or dead standing or fallen trees or shrubs or damage other vegetation e.g. by digging up plants;
- climb on the main steps down-slope of the upper fall;
- put up boards, plaques, signs, poles or similar (except for identification boards, nature reserves signs and border signs); or make inscriptions;
- use the area for competitions, exercises, dancing activities or other activities that may disturb the natural environment or outdoor recreation.

 Vorschriften

Im Naturschutzgebiet ist es verboten:

- Feuer zu machen,
- außerhalb der Stadt (Stadter Mitte) Fahrzeuge zu benutzen, zu reiten oder Fahrrad zu fahren,
- zu neuen oder verbotenen, Weinmännern oder ähnliches aufzusuchen,
- Handel oder andere Handlung zu betreiben zu lassen,
- Feinde oder ihre Statuen oder irgendwelche andere und ähnliche Feindungen oder die sonstige Vegetation, zum Beispiel durch die Ausbreitung von Plagen in der Erde zu legen,
- Stauden oder die andere Vegetation in der Höhlen der Stadt zu kochen,
- Tote, Plakate, Schiffe, Menschen oder durch verbotene Handlungen, die anderen Informationen und Beschuldigungen gegenüber, die einen oder mehrere Menschen, die in der Stadt leben, zu verletzen,
- das Gebiet der Stadt, welche die Drogenverteilung, Lager, oder andere Aktivitäten nutzen, die nicht erlaubt auf Natur oder Politik der Stadt zu sein können.

[illegible]

For more information visit: www.liverpool.ac.uk/ethology

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Degeberga backar

Ulrika Hedlund

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Degeberga backar = Söndre klack Natura 2000

Ulrika Hedlund

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Ingår i Naturvårdsfonden

Ulrika Hedlund

Degeberga backar

- Degeberga backar är en mycket naturskön, starkt kuperad betesmark
- Mellan kullarna slingrar sig Forsakarsbäcken fram.
- Området har fått sin specifika karaktär under inlandsisens avsmältning då uppkomsten av dödissänkor och sedimentbackar gav upphov till de landformer som gör Degeberga backar till ett av de mest särpräglade områdena i Kristianstads kommun.

- **Området är även värdefullt ur botanisk och zoologisk synvinkel.**
- **Backarna har en kalkpräglad flora som är differentierad i många olika vegetationstyper varav friskäng, gräshed, torräng och sandstäpp är de mest värdefulla.**
- **Sandstäppen är en naturtyp som är mycket sällsynt i Sverige och här bara förekommer på några få ställen i sydöstra Skåne och på Öland. Sandstäppen kräver kraftig solexponering, kalkhaltigt underlag och hårt betestryck för att kunna utvecklas. Betesdjuren bidrar dessutom till att materialet i markytan rörs om och att "ny" kalk och sand på så sätt blir tillgänglig för växterna.**
- **Uppskattningsvis finns mindre än 50 ha sandstäpp i landet varav områdena på Degeberga backar utgör ca 3 av dessa.**

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Foto: Anna-Lena Anderberg

Flera rödlistade arter förekommer i området, bland annat sandlusern, sandnejlika, tofsäxing och sandsvingel. Bland de slåtterindikerande arterna återfinns darrgräs, stor blåklocka och sommarfibbla.

Bland de betesindikerande märks kattfot, knägräs, backnejlika, bockrot, knölsmörlblomma, backtimjan, backsippa och puktörne. Dessutom förekommer bland annat backstarr, S:t Persnycklar och liten sandlilja

Foto: Anna-Lena Anderberg

Ulrika Hedlund

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Svampar

Dvärgjordstjärna

Blygrå brödkorgsvamp

Vårtig röksvamp

Rodnande hartryffel

Grå stälkröksvamp

Ulrika Hedlund

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Illustration: Maria Nilsson, Ritverk

Månhornsbagge

Ulrika Hedlund

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

NATURRESERVAT

Välkommen till Degeberga backar – en skön plats för människor, djur och växter

Som hämtat ur en film.
På Degeberga backar möter du ett fascinerande landskap. De runda, mjuka kullarna härstammar från den senaste istiden. Idag är backarna ett omtyckt utflyktsmål. Som kuriosita kan nämnas att de böljande kullarna har filmatiserats i Astrid Lindgrens Bröderna Lejonhjärta.

Betande kreatur. Betande djur har under flera hundra år satt sin prägel på backarna. Det långvariga betet har skapat tydliga terrasser, framförallt på de branta sluttningarna mot sydväst. Vegetationen har under århundraden formats av betesdjuren, och växterna kan betraktas som ett stycke levande kulturhistoria.

Sveriges hetaste naturtyp. Sandstappen är het i flera bemärkelser. Det är en av Sveriges ovanligaste naturtyper och den uppkommer bara på kalkrika, sandiga jordar som får mycket värme och sol. Det är minsann inte vilka växter som helst som kan klara av att leva under så extrema förhållanden. De ovanliga arterna tofsäxing, liten sandlila och sandnejlika är några exempel som man kan finna på Degeberga backar.

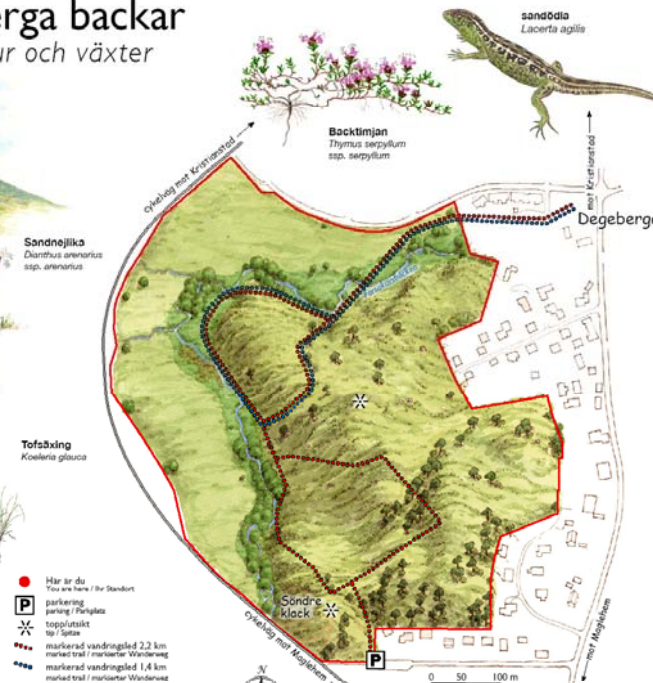
Dolda sällsyntheter. Men den säregna miljön är också hemvist för många fler växter, djur och svampar. Vissa är lätta att se och känna igen, t ex kuddar med backtimjan och den vackra backsippan som blommar tidigt på våren. Bland backarnas mer dolda sällsyntheter kan nämnas märkliga skalbaggar och den skygga sandödlan. Vid ån kan den blå kungsfiskaren skymta förbi, och kryper du ner på alla fyra har du chans att se någon av reservatets små och sällsynta svampar.

In Degeberga backar Nature Reserve you will meet a fascinating landscape that has been grazed for centuries. Here you will also find one of Sweden's rarest habitats; xeric calcareous grasslands. Many rare plants and animals thrive in this singular environment.

Im Naturschutzgebiet Degeberga backar erwartet Sie eine faszinierende Landschaft, die seit vielen hundert Jahren von Beweidung geprägt ist. Mit dem trockenen, kalkreichen Sandrasen finden Sie hier einen der seltensten Lebensraumstypen Schwedens. In diesem spezifischen Lebensraum kommen viele ungewöhnliche Pflanzen und Tiere vor.

Månhornsbagge
Cephus lunaris
Ca 2,5 x naturlig storlek

Naturservatet Degeberga backar bildades 2008. Reservatet omfattar cirka 32 hektar, varav 0,4 ha vatten i form av Forskarbäckens. Syftet med reservatet är att:

- bevara de ädla, värdefulla bestånden samt de habitat och arter som förekommer,
- särskilt bevara sandstappen och försämringsgräset för djuren,
- bevara det naturliga vattendraget med dess mastrandande förlopp
- bevara landskapsbilden med sin unika geologi och topografi med dödsstråk, block och sedimentskottar,
- med hänsyn till naturändans utveckling områdes betydelse för det rörliga friluftslivet
- bevara och förstärka områdets värde från underhållningsperspektiv
- upprätthålla gynnans bevarandestatus hos förekommande habitat och arter enligt habitatdirektiv.

Förvaltare: Kristianstad kommun www.kristianstad.se

Naturservatet Degeberga backar ligger inom Bioforsk-området Kristianstads Vattenpark och är en del av UNESCOS Man and Biosphere Programme, MAB.

Naturservatet ingår i EU's ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Föreskrifter

Inom reservatet är det förbjudet att:

- gräva, borttaga, täcka över, banta, malla, mla eller på annat sätt skada block, stenmurar, levande eller döda träd, buskar och strävh.
- plocka eller gräva upp kärnvärter, mossor eller lavar,
- bortföra död ved, brvta kvistar, fälla eller på annat sätt skada träd och buskar,
- implantera för områdes främmande växt- eller djurarter,
- utan kommunens tillstånd fylla eller samla in insekter eller andra djur, eller på annat sätt störa djurlivet,
- under hela året medföra ej kopplad hund eller annat klogande husdjur,
- göra upp eld, med undantag för det traditionella måbålet vars förhållningssätt definieras i skottskallan,
- framföra cykel, motorfordon eller motordrivet fordon förutom i samband med måbål, reservatstämmer och transport av betesdjur,
- rida
- täta eller sätta upp huvuden, campingbil eller motorbåtande,
- geberiga tavla, plakater, affischer, skylt, skyltar, inskrift eller därtill jämförbar anordning. Förvaltare får dock lämna tillstånd till detta i samband med tävling eller liknande,
- använda bildning, teckning eller teckningsskulptur,
- på ständigt sätt använda radio, gramofon, bandspelare, CD-spelare, musikinstrument eller dylikt.

Regulations

Within the grounds of the reserve it is forbidden to:

- dig, remove, cover, bore, chisel, paint, or in any other way damage boulders, stone walls, living or dead trees, shrubs or stumps,
- pick or dig up vascular plants, mosses or lichens,
- remove dead wood, break off branches, cut, or in any other way damage trees or shrubs,
- introduce non-indigenous species of flora or fauna,
- without permission from the municipality catch or gather insects or other animals, or in any other way disturb wildlife,
- bring unleashed dogs or other untethered pets,
- light fires, except for the traditional May bonfire, rules for which are defined in the management plan,
- ride horses,
- ride bicycles or drive motorised vehicles, except for in connection with the May bonfire, reserve management or transport of grazing cattle,
- put up tents or park caravans, camper vans or similar,
- put up boards, placards, posters, signs, paper-rips, or similar, or make inscriptions (the reserve manager may, however, grant permission for this in connection with quiz walls, etc.),
- arrange competitions, training sessions or camps,
- in a disturbing manner use radios, record players, tape recorders, CD players, musical instruments or similar.

Vorschriften

Im Naturschutzgebiet ist es verboten:

- Blöcke, Steinmauern, lebende oder tote Bäume, Sträucher und Stübben durch Graben, Entfernen, Überdecken, Bohren, Meßeln, Bemalen oder auf andere Weise zu beschädigen,
- Gefäßpflanzen, Moose oder Flechten zu pflücken oder auszuschöpfen,
- Totholz zu entfernen, Zweige abzubrechen, Bäume und Sträucher zu fällen oder auf andere Weise zu beschädigen,
- gefährdende Tier- oder Pflanzenarten einzuführen,
- ohne Erlaubnis der Gemeinde Insekten oder andere Tiere zu fangen oder einzusammeln oder das Tierleben auf andere Weise zu beeinträchtigen,
- Hunde oder andere Haustiere frei laufen zu lassen,
- Feuer zu machen (Ausnahme: das traditionelle Maibrennen, hinsichtlich dessen im Pflegeplan Verhaltensregeln definiert sind),
- außer im Zusammenhang mit dem Maibrennen, der Pflege des Naturschutzgebietes und dem Transport von Weiden oder motorgetriebene Fahrzeuge zu benutzen,
- zu reiten,
- zu zelten oder Wohnwagen, Wohnmobile oder ähnliches aufzustellen,
- Tafeln, Plakate, Anschläge, Schilder, Markierungsschilder, Inschriften oder dergleichen Änderungen anbringen (der Verwalter kann allerdings im Zusammenhang mit Tippwettkämpfen oder ähnlichen Sondergenehmigungen erteilen),
- Wettbewerbe, Übungen oder Lageraktivitäten zu veranstalten,
- auf ständige Weise Radio, Plattenspieler, Tonbandgeräte, CD-Spieler, Musikinstrumente oder ähnliches zu benutzen.

© Produktion: NATURCENTRUM AB, Skövde 2010. Illustrationer: C. Lind och J. Karlén, N. Johansson (Digital och skulptural), N. Friesen (Degeberga backar)

Ulrika Hedlund

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Förbindelse mellan Forsakar och Degeberga backar?

- Bra idé!
- Skyltning krävs antingen via villakvarteren eller via skogsmarken
- Resurser?
- Medborgarförslag?

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Rallaté

Ulrika Hedlund

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Segesholmsåns dalgång Mamölla-Rallate

- **Småskaligt beteslandskap med blockrika och enebevuxna hagar men också små uppodlade områden och partier med bokskog.**
- **Branta raviner med ädellövskog**
- **De många stengärdesgårdarna visar på äldre indelning i landskapet. Boskapsskötseln har varit särskilt betydelsefull för området och i huvudsak gett trakten dess speciella karaktär.**
- **I södra delen av området finns rester av översilningsängar med silrännor för att leda vatten från Segesholmsån.**

Miljö & hälsoskydd
KRISTIANSTADS KOMMUN

Segesholmsåns dalgång Mamölla-Rallate

- **Inköp av mark pågår – Naturvårdsverket**
- **Länsstyrelsens planering av nya reservat - År 2013**